

Vállalkozási mérlegképes könyvelő

ELLENŐRZÉS

tantárgy

20. téma

(Az anyaggazdálkodás
átfogó ellenőrzése)

Az anyaggazdálkodás átfogó ellenőrzése

Az anyaggazdálkodás átfogó ellenőrzése keretében vizsgáljuk, hogy:

- ✓ megfelelő mennyiségben, minőségben és összetételben biztosított-e az anyag;
- ✓ biztonságos-e a készletek átvétele, nyilvántartásba vétele, értékelése és elszámolása;
- ✓ megfelelő-e a kapcsolat a termelő, a műszaki fejlesztő és a szállító szervezetekkel;
- ✓ megfelelő-e az anyaggazdálkodás hatékonysága, gazdaságossága, a raktárgazdálkodás színvonala.

2

Az anyagfelhasználások ellenőrzése

A termelés költségei között igen jelentős nagyságot képvisei az ipari termelő-szolgáltató vállalkozásoknál az anyagköltség.

Az anyagfelhasználások és az anyagköltségek vizsgálatának általában kettős célja van:

- 1) feltárja a veszteségforrásokat és a tartalékokat,
- 2) segíti a vagyonvédelmet és a kapcsolatos felelősség megállapítását.

3

Az anyagköltséget a termelésben a termékek előállítási technológiáján és anyagigényességén kívül befolyásolja:

- az anyagok beszerzési árának alakulása és
- az anyagtakarékoság érdekében hozott intézkedések végrehajtás.

Az anyagköltségek növekedését okozhatják:

- az anyagárak emelkedése (amely inflációs időszakban jelentős lehet),
- a szállítási, rakodási költségek, import beszerzésnél a vám, a devizák árváltozása ← külső tényezőként jelentkeznek.

4

Az ellenőrzésnek fel kell tárnia, hogy:

- ✓ a költségnövekedést milyen mértékben okozta a beszerzési árak emelkedése,
- ✓ milyen növelő hatása volt az import anyagoknál a vámoknak és a forint leértékelődésének, továbbá mint belső tényezőknek:
- ✓ milyen hatása volt a termelés összetétel változásának és
- ✓ a fajlagos anyagfelhasználás változásának.

Külön kell vizsgálni

- ✓ a jobb minőségű (→ drágább) anyagok miatti költségnövekedést, és a jobb minőségű anyagnak a minőségre gyakorolt hatását érvényesítették-e a termék eladási árába → ha nem, indokoltan vásároltak-e a drágább anyagokat

5

- ✓ a fajlagos anyagfelhasználást a meghatározó termékek anyagainál
- ✓ a gyártmányok anyagelszámoltatását → a normák (tervek) alapján felhasználható és a ténylegesen felhasznált anyag különbségét (elsősorban növekedését) milyen okok, körülmények idézték elő. A termékek (nettó fajlagos anyag-felhasználási norma szerinti) képsúlyva is változhat, amely kifejezetten akkor szükséges, ha azt a vevők igénylik, elvárják → de nem lehet a súlycsökkenés az anyaggal való takarékoskodásnak az eszköze, amennyiben a fogyasztók, vevők azt a megkárosításuknak érzik, nem igénylik, sőt nehezményeznek.

6

- ✓ az anyagveszteségek arányát (az anyaggal való takarékoskodásnak kiemelt területe), hogyan alakult, sikerült-e a hulladék miatti felhasználások csökkentése, illetve a selejtarány visszaszorítását vagy teljes felszámolását célzó intézkedéseket hozták-e.

E vizsgálatoknál célszerű a bruttó anyagfelhasználást a normákra (tervekre) támaszkodva elemezni (ti. a hulladék mennyiségét nem vagy csak ritkán lehet termékenként pontosan megállapítani).

Fontos az értékes, drága anyagok hulladékainak alakulását elemezni, a változások okait kivizsgálni, feltárni és figyelmet fordítani a hulladékok kezelésének és hasznosításának ellenőrzésére.

7

Kiemelt figyelmet kell fordítani

- az anyagutaltványozási rend és fegyelem betartására,
- az anyag-felhasználási normák pontosságára, megbízhatóságára,
- a pótutaltványozások okainak feltárására.

8

Az anyagok értékelésének és nyilvántartási rendjének ellenőrzése

Az értékelési előírásokat a Szt. tartalmazza, ezért a kapcsolatos ellenőrzésnek is arra kell a fő figyelmet fordítani, hogy a vállalkozás betartja-e a számviteli törvényt, a törvényre épülő számviteli politika és annak részét képező eszközök és források értékelési szabályzatának az anyagokkal kapcsolatos előírásait.

9

A nyilvántartási rend dokumentális jellegű ellenőrzése

- ✓ a vásárolt anyagok bekerülési értéke (beszerzési ár) megfelel-e az értékelési szabályzat előírásának, tartalmazza-e mindazon költségeket, amelyek a beszerzéssel kapcsolatban ténylegesen felmerültek, és a készlet beszerzésével szoros kapcsolatban állnak (kivéve a levonható általános forgalmi adót);
- ✓ ha a vállalkozás év közben nem vezet folyamatos mennyiségi és értéknylvántartást, akkor az üzleti év végén a fel nem használt, megmunkálás alá nem vont anyagokat felleltározta-e, és azt az értékelési szabályzat előírása szerinti árral, annak megfelelően készletre vették-e, csökkentve az anyagköltséget.

10

- ✓ az ellenőrzés során vizsgálni kell a szállítótól utólag kapott engedmények elszámolásának helyességét is.
- ✓ vizsgálendő, hogy elszámolták-e a számviteli politika előírásának megfelelően a csökkent értékű, megrongálódott, meghibásodott, továbbá az eredeti célra nem felhasználható, elfekvő, felesleges anyagkészletek értékvesztéseit és indokolt esetben a visszaírásokat.

11

A raktárgazdálkodás hatékonyságának ellenőrzése

Jelentős, eredményt befolyásoló tényező a raktárak fenntartása → raktározási költségek

Raktárgazdálkodás sajátosságai:

- A kis vállalkozások általában nem tartanak fenn központi raktárakat, a beszerzett anyagokat a munkahelyekre, műhelyekbe szállítják, és ott kézi raktárban tárolják → az anyagköltségek elszámolási rendjét is ennek megfelelően szervezik, például beszerzéskor mindent elszámolnak költségként, a készleteket az időszak végén a zárlat keretében „visszaleltározzák”

12

- A raktárakkal rendelkező vállalkozásoknál nagy gonddal kell megszervezni, hogy a raktározás költségei megtérüljenek, illetve realizálhatók legyenek az értékesített termékek, illetve a nyújtott szolgáltatások áraiban.

A raktározás, a raktárgazdálkodás ellenőrzését a készletgazdálkodással összekapcsolva és összehangolva indokolt elvégezni, mert a kettő szorosan kapcsolódik és meghatározzák egymást. Az anyagkészletek alakulása határozza meg az anyagok raktári kapacitásszükségeit és a raktárak kihasználtságát.

13

Szükség lehet tárolási tervek kidolgozására → meg kell határozni, hogy mely anyagokat hol raktározzák, a raktár(ak) melyik részében tárolják, hogy a legkevesebb munkával, a legrövidebb útvonalon mozgassák, és könnyen hozzáférhető legyen.

Ezen túlmenően a raktározás ellenőrzése során vizsgálni kell, hogy:

- ✓ a vállalkozásnál a raktárgazdálkodás kellően szervezett-e, kidolgozták-e a működési rendjét (szabályzatát);
- ✓ egyértelműen meghatározható-e, hogy a raktárgazdálkodásért mely terület vezetője a felelős;
- ✓ a belső szabályozásban jól rögzítették-e a raktárgazdálkodás témakörébe tartozó feladatokat, felelősségeket, döntési jogköröket;

14

- ✓ készítenek-e anyagtárolási tervet és az megfelelő-e, összhangban van-e a termelés anyagigényeivel, a beszerzéssel, a gazdaságos tárolással;
- ✓ biztosított-e a vagyon védelme (! értékes anyagok tárolására);
- ✓ rendelkezik-e a raktár az anyagok tárolásához és mozgatásához szükséges korszerű eszközökkel;
- ✓ az anyagok szakszerű, az állagvédelmet biztosító tárolása megoldott-e (szükség van-e különleges tárolási körülmények biztosítására, például a hőfok, a páratartalom szempontjából);
- ✓ a különböző időpontban érkezett anyagokat elkülönítetten tárolják-e, figyelembe veszik-e a szavatossági időt;

15

- ✓ megfelelő-e a raktár kihasználása, a készletek minőségének védelme, a károsodások megelőzése.

Az anyagraktározás gazdaságossága, a raktározási költségek alakulásának ellenőrzése keretében vizsgálni kell, hogy:

- ✓ a kialakított anyagmozgatás módszere költséghatékony-e, továbbá kellően kíméli-e az anyagokat;
- ✓ vannak-e a hozzá nem értő, helytelen raktározásra visszavezethető okból végrehajtott selejtezések;
- ✓ a tárolási rend célszerűvé teszi-e a raktáron belüli anyagmozgatást, a kapcsolódó költségek csökkentését;
- ✓ megfelelő-e az anyagkiadás, nem okoz-e a késedelmet a termelésben (állásidő);

16

- ✓ megfelel-e a raktár a tárolt anyagok fizikai, kémiai tulajdonságának;
- ✓ megfelelően kihasználják-e a raktári kapacitást, a berendezések biztosítják-e az optimális tárolást;
- ✓ nem tárolnak-e a zárt raktárban, polcokon olyan anyagokat, amelyeket szabadban, esetleg ömlesztve is lehetne tárolni.

Az üggyviteli rend betartásával kapcsolatban vizsgálni kell, hogy:

- ✓ a számítógépes rendszer biztosítja-e az anyagmozgatás pontos, naprakész nyilvántartását, megfelel-e a belső információs követelményeknek;
- ✓ megfelelően bizonylatolják-e az anyagmozgásokat
- ✓ a nyilvántartás biztosítja-e a személyes anyagi felelősség érvényesítését.

17